

VV - commissie Voldoende Water

Aard Voorstel	VV-Opinienota	
Vergaderdatum	17-01-2018	Agendapuntnummer 7.a.
Onderwerp	Opties peil onderbemalingen Reeuwijk-West	
Collegevergadering	12-12-2017	
VV-vergadering	VV: 31-01-2018	
Portefeuillehouder	J.J.J. Langeslag	
Corsanummer	17.097258	
BABS id	8195	
Bijlagen		

(concept) De verenigde vergadering

kiest ervoor de onderbemalingen in Reeuwijk-West te vergunnen met:

1. een peil conform het Beleid Peilafwijkingen;
- of
2. een peil tussen huidige situatie en peil conform Beleid Peilafwijkingen, zonder peilindexatie tot de drooglegging gelijk is aan die in het omliggende peilvak;
- of
3. een peil conform de huidige situatie zonder peilindexatie tot de drooglegging gelijk is aan die in het omliggende peilvak;
- of
4. een peil conform de huidige situatie en met peilindexatie in de toekomst.

VV-opinienota

De verenigde vergadering

kiest de onderbemalingen te vergunnen met:

1. een peil conform het Beleid Peilafwijkingen;
of
2. een peil tussen huidige situatie en peil conform Beleid Peilafwijkingen, zonder peilindexatie tot de drooglegging gelijk is aan die in het omliggende peilvak;
of
3. een peil conform de huidige situatie zonder peilindexatie tot de drooglegging gelijk is aan die in het omliggende peilvak;
of
4. een peil conform de huidige situatie en met peilindexatie in de toekomst.

Context

In 2014 is besloten het peilbesluit uit 2004 voor Polder Reeuwijk West niet uit te voeren, maar een nieuw plan uit te werken. Op dit moment liggen er daarvoor 2 keuzes voor. Deze hebben betrekking op het te voeren peil in de polder (andere nota) en in de onderbemalingen (deze nota). Wanneer deze keuzes zijn gemaakt hebben we duidelijkheid over alle oplossingsrichtingen van het watergebiedsplan en kunnen we de belanghebbenden daarover consulteren.

De reden voor het voorleggen van de peilkeuze binnen de onderbemalingen is dat de huidige situatie zeer sterk afwijkt van wat de Beleidsregel Peilafwijkingen voorschrijft. De vraag is dus of deze historisch gegroeide situatie maatwerk voor de onderbemalingen in deze polder rechtvaardigt en zo ja, óf en in hoeverre afgeweken kan worden van het beleid. Opgemerkt wordt dat op één na alle onderbemalingen in de polder bestaansrecht hebben op basis van het maaiveldcriterium uit het Beleid Peilafwijkingen.

De keuze die voorligt is op welke peilvariant binnen de onderbemalingen Rijnland wil inzetten. De keuze betekent een keuze in de balans tussen het remmen van de (ongelijke) bodemdaling enerzijds en het faciliteren van de functie binnen de onderbemalingen anderzijds. Het betekent ook een keuze tussen vasthouden aan het Beleid Peilafwijkingen of daar gemotiveerd van afwijken. Om deze redenen ligt de keuze voor.

In de bijlage vindt u meer informatie over de onderbemalingen in de polder. In de nota over het te voeren peil in de polder is meer informatie opgenomen over de historie van het peilbesluit, uitgevoerde onderzoeken en analyses en het gebiedsproces.

Varianten

In **variant 1** krijgen de onderbemalingen een vergunning met daarin een te voeren peil dat leidt tot eenzelfde drooglegging binnen de onderbemalingen als er is in het omliggende peilvak. Dit is conform de Beleidsregel Peilafwijkingen, maar is een grote trendbreuk met de huidige situatie. De huidige drooglegging in het omliggende peilvak is 34 cm. Indien de VV conform het andere voorstel (over peilkeuze polders) besluit, wordt

dit in het nieuwe peilbesluit 37 cm. Voor bijna alle onderbemalingen in de polder betekent dit dat het (laagste) peil fors omhoog moet en dat de drooglegging kleiner wordt; dit varieert van enkele centimeters tot decimeters. Gemiddeld komt het verlies aan drooglegging neer op circa 15 cm (zie tabel 1 in de bijlage). De verschillen in maaiveldhoogte tussen de onderbemalingen en het omliggende peilvak blijven vanaf de peilverhoging gelijk.

Variant 2 is opgenomen voor het geval u het remmen van bodemdaling belangrijk vindt, maar de stap om variant 1 te kiezen te groot vindt en meer ziet in een overgangsregeling voor de bestaande onderbemalingen. Het is een tussenweg tussen variant 1 en 3. In deze variant krijgen alle onderbemalingen waarvan de drooglegging nu in de praktijk groter is dan 55 cm een vergunning met een peil waarmee de drooglegging 55 cm wordt. Het peil in de onderbemalingen met een drooglegging groter dan 55 cm gaat dus omhoog. Het peil in de onderbemalingen met kleinere drooglegging dan 55 cm blijft gehandhaafd. Het peil in de onderbemalingen mag vervolgens niet mee zakken met de maaiveldddaling tot de drooglegging gelijk is aan de drooglegging van het omliggende peilvak. Met deze variant 2 geeft het college niet alleen een signaal af, waar variant 3 op de korte termijn toch bij blijft, maar verbindt er ook een actie aan.

Ook in **variant 3** krijgen de onderbemalingen een vergunning met een peil dat gelijk is aan het huidige praktijkpeil (inventarisatie zomer 2014). Dit peil mag echter niet mee zakken met de maaiveldddaling om de bodemdaling af te remmen. Pas wanneer de drooglegging gelijk is aan de drooglegging van het omliggende peilvak, kan het peil ook binnen de onderbemaling mee gaan zakken met de maaiveldddaling. De verschillen in maaiveldhoogte worden minder, maar blijven bestaan (gunstiger dan in variant 4). Ook deze variant kan worden beschouwd als een overgangsregeling voor de bestaande onderbemalingen.

Variant 4 komt neer op het voortzetten van het beheer zoals dit in de afgelopen decennia (waarschijnlijk) is gevoerd. Deze variant houdt in dat voor de onderbemalingen een vergunning wordt verleend met een minimum peil gelijk aan het peil zoals dat in 2014 is ingemeten. Vervolgens heeft de eigenaar het recht om binnen de onderbemaling de maaiveldddaling te volgen met het waterpeil. Op deze manier blijft de actuele drooglegging (gemiddeld tussen de 50 en 60 cm) behouden, maar wordt bodemdaling niet geremd en maaiveldhoogteverschillen tussen de onderbemalingen en het omliggende peilvak worden groter.

Overeenkomsten

De varianten komen met elkaar overeen in de zin dat de onderbemalingen **in particulier beheer** blijven en na het vaststellen van het nieuwe peilbesluit de vergunning moet worden vernieuwd. De vergunningverlening is juridisch gezien het bestuurlijke besluit. In de **vergunning** worden **voorwaarden** opgenomen m.b.t. de te voeren peilen en de effectieve capaciteit van de onderbemalingspomp. Voor elke variant geldt dat deze effectieve **pompcapaciteit** gebaseerd wordt op de afvoernorm van het poldergemaal en de oppervlakte van de onderbemaling om afwenteling vanuit de onderbemalingen naar het peilvak te voorkomen.

Voor alle varianten is onze invloed op het peilbeheer en de pompcapaciteit van de onderbemalingen een punt van zorg. Het **handhaven op peil en pompcapaciteit** van onderbemalingen heeft op dit moment een lage prioriteit (Nota Naleving) en is daarnaast

praktisch gezien lastig. Het hebben van een actuele vergunning is wel een eerste stap in de goede richting.

Verschillen

De varianten verschillen van elkaar m.b.t. het te voeren **peil** in de onderbemalingen. Hoe hoger het peil:

- hoe meer de **bodemdaling** wordt geremd
- en hoe minder de **maaiveldhoogteverschillen** tussen de onderbemalingen en het omliggende peilvak toenemen,
- maar hoe minder **bruikbaar** de grond zal zijn voor de agrarische **functie**
- en hoe kleiner het **draagvlak** onder de eigenaren is, want dat is direct gerelateerd aan de bruikbaarheid als agrarisch grasland.

Variant 4 zet de huidige praktijk voort, de andere varianten betekenen een wijziging van koers ten opzichte van de afgelopen decennia. Variant 2 en 3 bieden een overgangsregeling naar conformeren aan beleid, in variant 1 is de overgang abrupt.

In onderstaande tabel is aangegeven welke impact de verschillende varianten hebben op het tegengaan van versnelde maaiveldddaling en maaiveldhoogteverschillen én op het aantal melkveehouders dat nadeel ondervindt van de variantkeuze. De tabel laat zien dat: hoe meer wordt aangesloten bij het beleid (zelfde drooglegging als omliggende peilvak), hoe sneller de drooglegging binnen de onderbemaling gelijk is aan het omliggende vak. Maar ook hoe meer weerstand er te verwachten is van eigenaren.

	drooglegging in OB met laagste peil	aantal jaar tot drooglegging in OB met nu grootste drooglegging gelijk is aan peilvak*	aantal veehouders waar bij betreffende variant direct een peilverhoging nodig is
Variant 1	37	0	13
Variant 2	55	72	6
Variant 3	95	140	0
Variant 4	95	Nooit	0

* uitgaande van een gemiddelde bodemdaling van 2,5 mm/jaar

In de tabel op de volgende bladzijde zijn de verschillen tussen de varianten kwalitatief weergegeven. De kleuren in de tabel geven aan hoe de varianten zich tot elkaar verhouden (rood = minst gunstig, groen = gunstigst, licht en donker oranje = daar tussenin, waarbij licht gunstiger is).

	1. peil conform Beleid peilafwijkingen en peilindexatie	2. peil conform huidige situatie maar met max. drooglegging 55 cm en peilfixatie tot drooglegging gelijk aan peilvak	3. peil conform huidige situatie en peilfixatie tot drooglegging gelijk aan peilvak	4. peil conform huidige situatie en peilindexatie
bodemdaling	- wordt geremd; - gelijk binnen en buiten de onderbemalingen	- wordt initieel niet geremd, op de lange termijn wel en sneller dan in variant 3; - initieel groter binnen de onderbemalingen dan daarbuiten; - op de lange termijn gelijk binnen en buiten de onderbemalingen, eerder dan in variant 3	- wordt initieel niet geremd, op de lange termijn wel, langzamer dan in variant 2; - initieel groter binnen de onderbemalingen dan daarbuiten - op de lange termijn gelijk binnen en buiten de onderbemalingen, later dan in variant 2	- wordt niet geremd; - groter binnen de onderbemalingen dan daarbuiten
effect op maaiveld- hoogtever- schillen	blijft gelijk	toename, kleiner dan in varianten 3 en 4	toename, groter dan in variant 2 en kleiner dan in variant 4	Toename, groter dan in varianten 2 en 3
effect op drooglegging en functie	substantieel kleiner dan in de huidige situatie	initieel kleiner dan tot gelijk aan de huidige situatie, afname op de lange termijn	initieel gelijk aan de huidige situatie, afname op de lange termijn	gelijk aan de huidige situatie
draagvlak eigenaren onderbema- lingen (inschatting)	niet aanwezig, mogelijk m.u.v. de eigenaren waarvan de onderbemaling al bijna aan deze variant voldoet	kleiner tot niet aanwezig, m.u.v. de eigenaren waarvan de onderbemaling al bijna dezelfde drooglegging heeft als het peilvak, waarschijnlijk kleiner dan voor variant 3	kleiner tot niet aanwezig, m.u.v. de eigenaren waarvan de onderbemaling al bijna dezelfde drooglegging heeft als het peilvak	aanwezig
draagvlak overig (inschatting)	voor belangenvertegen- woordigers natuur zal dit de beste van de varianten zijn	reële kans op bezwaar van belangenvertegen- woordigers natuur	reële kans op bezwaar van belangenvertegen- woordigers natuur	reële kans op bezwaar van belangenvertegen- woordigers natuur

Advies college

Dijkgraaf en hoogheemraden adviseren te kiezen voor variant 2 en dus voor afwijking van Beleid Peilafwijkingen, op basis van de volgende argumenten:

- Er is sprake van een historische situatie waarin Rijnland verwachtingen heeft gewekt over voortbestaan van de onderbemalingen als blokbemalingen met ongeveer huidig peil. Dit is niet doorgegaan (peilbesluit 2004 kon om juridische en financiële redenen niet uitgevoerd worden).
- Voor peilvakken in veengebieden wordt een *maximale* droogleggingsrichtlijn van 60 cm aangehouden, daarboven neemt bodemdaling sterk toe.
- De optimale drooglegging voor grasland op veen ligt tussen de 40 en 60 cm. Een verkleining van de drooglegging met een decimeter kan leiden tot een afname van de jaarlijkse opbrengst van enkele procenten.

In tegenstelling tot de varianten 3 en 4 wordt met variant 2 een verslechtering van de situatie (toename van verschillen in maaiveldhoogte binnen de polder) voorkomen en deze variant is haalbaarder dan variant 1. Tijdens de informatieavond op 21 november 2017 hebben de aanwezigen ook aangegeven geen grote bezwaren te hebben tegen deze variant. De verwachting is dat het, een uitzondering daargelaten, niet realistisch is om zonder veel bezwaren variant 1 te realiseren en ook in de praktijk te handhaven. De huidige situatie verschilt té veel van de conform het beleid gewenste situatie.

De keuze voor variant 2 betekent dat ook de prioritering van de handhaving (controle) van de onderbemalingen moet worden verhoogd. Dit wordt uitgewerkt in het Nalevings Uitvoeringsprogramma (NUP) voor 2019. Verhoging is nodig om de gewenste effecten m.b.t. bodemdaling te bereiken, omdat de praktijk leert dat eigenaren gewend zijn het peil te verlagen ten gunste van een hogere gewasopbrengst. De huidige onderbemalingspeilen zijn ook zo ontstaan.

Vervolg

Na de keuze voor de peilen in het poldervak en voor de gewenste peilen in de onderbemalingen (apart voorstel) worden deze ambtelijk verder uitgewerkt tot een concept watergebiedsplan. Het watergebiedsplan wordt via de gebruikelijke bestuurlijke procedure tot vaststelling gebracht. De verwachting is dat de bestuurlijke procedure in het voorjaar van 2018 start. Na vaststelling van het peilbesluit volgt het uitgeven van vergunningen voor peilafwijkingen (onderbemalingen).

Bijlage – peilbesluit Polder Reeuwijk West

Historie

In 2014 is besloten het peilbesluit uit 2004 voor Polder Reeuwijk West niet uit te voeren, maar een nieuw plan uit te werken. De redenen waren

1. beperkingen als gevolg van uitspraken van de rechter over peilverlaging in gebieden met krabbenscheer;
2. niet te realiseren compensatie voor verlies van geschikt weidevogelgebied en/of hoge kosten daarvoor;
3. veel hogere kosten voor o.a. het inrichten van blokbemalingen dan bij de vaststelling van het peilbesluit gedacht.

Voor het gebied 'De Wijk' is inmiddels een nieuw peilbesluit vastgesteld. Voor de rest van polder Reeuwijk is dat nog in voorbereiding.

Gebiedsproces

Voor deelgebied 'De Wijk' hebben we met succes samen met de belanghebbenden een watergebiedsplan opgesteld. Een dergelijke participatieve aanpak wordt niet gevolgd voor Reeuwijk West, omdat de belanghebbenden niet zijn ingegaan op de uitnodiging daarvoor. Daarnaast is de keuzeruimte binnen de beleidskaders te beperkt om tot onderscheidende oplossingen te komen. Dit laat natuurlijk onverlet dat we wel open staan voor goede ideeën van belanghebbenden.

Eind 2014 is het gebied via twee informatieavonden geïnformeerd over de start met een nieuw plan. In het tweede kwartaal van 2017 zijn 2 kleine sessies met grote grondeigenaren en een openbare inloopavond georganiseerd om alle belanghebbenden te informeren over de uitkomsten van de onderzoeken en analyses. Gedurende deze hele periode zijn ook verschillende keukentafelgesprekken gevoerd.

De grondeigenaren kunnen zich over het algemeen vinden in de uitkomsten. De KNNV staat als vertegenwoordiger van het natuurbelang zeer kritisch tegenover de pilot krabbenscheer.

Onderzoeken en analyses

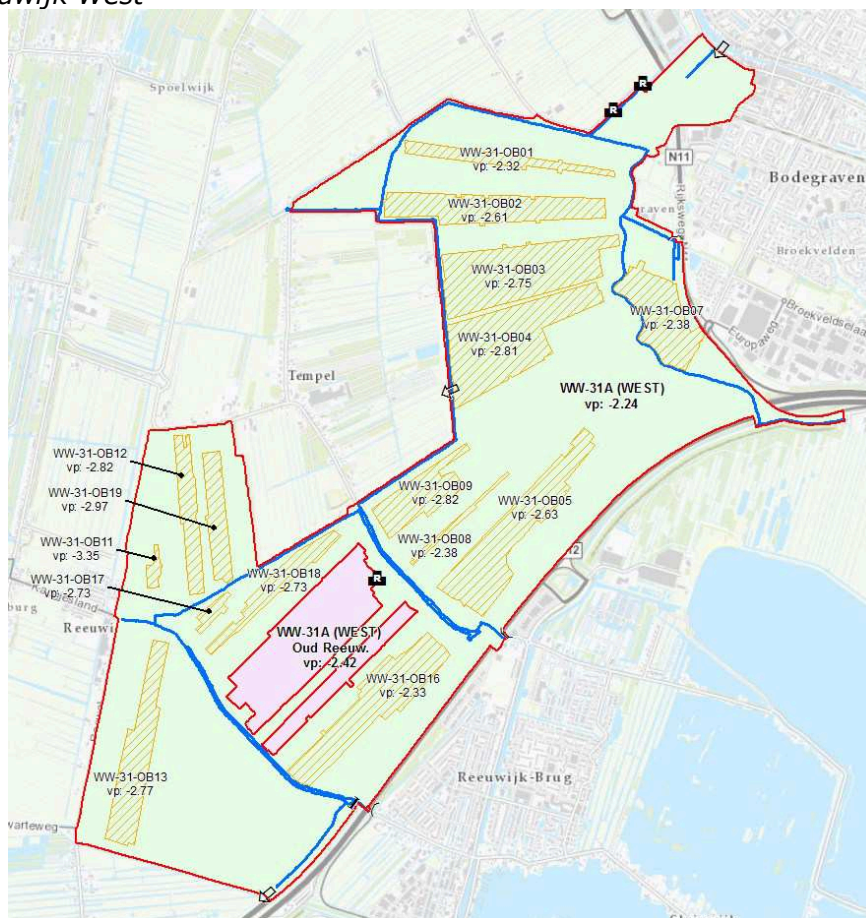
Het uitgangspunt in polder Reeuwijk West is bestaande knelpunten zo veel mogelijk oplossen en het watersysteem zo in te richten dat het huidige (agrarische) gebruik ook in de toekomst mogelijk blijft. Daarbij is het doel ook voorbereid te zijn op de gevolgen van eventuele klimaatverandering.

Om tot een goede (peil)afweging te komen moest nog heel wat uitgezocht worden. In 2015 en 2016 is gewerkt aan:

- een toekomstverkenning voor het gebied (Maatschappelijke Kosten en Baten Analyse, MKBA) waarin is onderzocht hoe hard het maaiveld daalt bij verschillende peilvarianten en is berekend of het peilbeheer rendabel blijft;
- een pilot bij Oud Reeuwijk met als doel te onderbouwen dat het mogelijk is om het peil te verlagen zonder schade toe te brengen aan krabbenscheer;
- een analyse van het peilbeheer en de maaiveldddaling in de afgelopen eeuw;
- analyses van de aanwezige en benodigde gemaalcapaciteit, de aan- en afvoercapaciteit van het hele watersysteem en een wateroverlastanalyse.

Onderbemalingen in Reeuwijk West

In de Polder Reeuwijk West liggen 15 onderbemalingen die qua oppervlak ca 25% van de polder beslaan. Er zijn geen of geen recente vergunningen van de onderbemalingen. Op één na hebben alle onderbemalingen bestaansrecht op basis van het maaiveldcriterium uit de Beleidsregel Peilafwijkingen: de gemiddelde maaiveldhoogte binnen de onderbemalingen wijkt meer dan 10 cm af van de gemiddelde maaiveldhoogte van het omliggende peilvak.

Figuur 1. Ligging onderbemalingen en ingemeten waterpeil

In onderstaande tabel zijn de huidige peilen, maaiveldhoogtes en de daaruit volgende drooglegging van de onderbemalingen gegeven. De gemiddelde drooglegging buiten de onderbemalingen is 34 cm. De verschillen in drooglegging tussen de onderbemalingen worden veroorzaakt door bedrijfsmatige verschillen en verschil in opvattingen over bedrijfsvoering en de optimale drooglegging voor grasland op veengrond.

Tabel 1. Peil, maaiveldhoogte en drooglegging onderbemalingen

Nr.	Peil m t.o.v. NAP meting 2014	Mediaan maaiveld m t.o.v. NAP AHN3	Drooglegging m o.b.v. meting 2014
OB01	-2,32	-1,95	0,37
OB02	-2,61	-2,01	0,60
OB03	-2,75	-2,17	0,58
OB04	-2,81	-2,23	0,58
OB05	-2,63	-2,09	0,54
OB07	-2,38	-1,95	0,43
OB08	-2,38	-2,01	0,37
OB09	-2,82	-2,25	0,57
OB11	-3,35	-2,40	0,95
OB12	-2,82	-2,37	0,45
OB13	-2,77	-2,34	0,43
OB16	-2,33	-1,84	0,49
OB17	-2,73	-2,20	0,53
OB18	-2,73	-2,16	0,57
OB19	-2,97	-2,42	0,55